

نقش پلیس در پیشگیری از جرایم راهکارهای پیشگیری از جرم^۱

سیدمحمد رضا موسوی فرد^{۱*}، عارف کرمی^۲، سجاد مؤمنی^۳، رضا امیدیان زاد^۴

۱- دکتری حقوق جزا، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد سمنان، ایران، سمنان.

۲- کارشناسی ارشد جزا و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرمانشاه، ایران، کرمانشاه.

۳- کارشناسی ارشد جزا و جرم شناسی، پژوهشگر.

۴- کارشناسی ارشد جزا و جرم شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد ایلام، ایران، ایلام.

*mousavifard136394@gmail.com

ارسال: تیر ماه ۹۶ پذیرش: مرداد ماه ۹۶

چکیده

پیشگیری از جرم یکی از جلوه های سیاست داخلی است که ارتباط تنگاتنگی با نظام سیاسی حاکم بر جوامع بشری دارد و از مولفه های موثر و مهم در ایجاد جامعه امن است. برای دسترسی به امنیت در جامعه، شناخت فرایندهای اجتماعی ناهمگون و سرانجام، جلوگیری از رشد این فرایندها از طریق تدوین و اجرای برنامه پیشگیری ضروری است. امروزه در نظام های پیشرفته، تدوین برنامه پیشگیری از جرم از اهمیت زیادی برخوردار است. به موجب بند ۱۵ اصل ۱۵۶ قانون اساسی ایران «پیشگیری از جرم به عهده قوه قضاییه است» بنابراین شایسته است قوه قضاییه با تشکیل نهادی ضمن دعوت از صاحب نظران و انجام مطالعات دقیق و همه جانبه برای شناخت عوامل جرم زا و راهکارهای پیشگیری از جرم، اقدامات اجرایی را مدیریت نماید. مناسب ترین روش در مطالعات حقوقی روش تحلیلی - توصیفی باشد. در این پژوهش نیز از همین روش استفاده شده است.

واژگان کلیدی: پیشگیری از جرم، پلیس، رویکرد پلیسی، پیشگیری امنیت مدار.

۱. تبیین بحث

بی تردید هیچ عنصری برای پیشرفت، توسعه، تکامل جامعه و شکوفایی استعدادها، مهمتر از عنصر امنیت و آرامش در جامعه نیست و توسعه، خلاقیت و تحریک اجتماعی اثر بخش، بدون امنیت امکان پذیر نخواهد بود. امنیت اجتماعی یکی از ضروری ترین نیازهای فرد، گروه و جامعه می باشد و ادامه حیات و بقای جوامع بدون آن مشکل و غیر ممکن خواهد بود به طور کلی تامین امنیت اجتماعی در جامعه، موجب تقویت امنیت ملی می گردد. زیرا مشارکت مردم با رضایت مندی و تکریم آنان توسط نیروی انتظام بخش جامعه، بسترهای لازم توسعه و رفاه در جامعه را فراهم می کند. مجموعه این ملاحظات نشان گر اهمیت موضوع برای جامعه

¹ The role of the police in preventing crime Crime prevention strategies

مردم سالار دینی ایران است. از نظر تبارشناسی امنیت دارای سابقه طولانی است، نخستین مباحث فلسفی و سیاسی امنیت را در آثار افلاطون و ارسطو می توان یافت. منتسکیو عقیده دارد: «چون امنیت نتیجه صلح و صلح اولین قانون طبیعت است، لذا بزرگ ترین اصول در حکومت، ایجاد امنیت است و مقصود از امنیت تنها حفظ حیات نیست، بلکه تامین آزادی است» با این وصف نیروی انتظامی به رغم تغییر رویکر از تهدید محوری به جامعه محوری و روی آوردن به روش های نرم افزاری در تامین امنیت، در سال های اخیر توانسته است از همه ظرفیت ها و سرمایه های بالقوه اجتماعی موجود در تولید، حفظ و ارتقای امنیت اجتماعی شهروندان بهره گیرد. امنیت حاصل تولید نهادها، سازمان ها و تشکل های غیر دولتی، بخش خصوصی و مردم است و نیروی انتظامی تنها به عنوان یکی از سازمان های اجتماعی، وظیفه ی تولید و تامین بخشی از امنیت اجتماعی را به عهده دارد. مشابه سایر زمینه های تاثیر گذار بر اینترنت در مقوله امنیت فناوری اطلاعات نیز سیاست های دولت نقش مهمی ایفا می کند. با این حال در این مورد باید با احتیاط اظهار نظر کرد چرا که یک چارچوب عمومی سیاست می تواند امنیت را تقویت کند اما اشکالاتی که در اثر مقررات نادرست دولتی به وجود می آید بیش از مزایای چنین مقرراتی است. فناوری به سرعت در حال تغییر است و تهدیدات سایبر جدید با چنان سرعتی افزایش می یابند که مقررات دولتی به راحتی می توانند تبدیل به موانعی برای ارائه سریع پاسخ های مبتکرانه شوند. بنابراین بهترین راه این است که میان معیارهای تقنینی و غیر تقنینی یک نقطه تعادل پیدا کنیم. برای دستیابی به چنین تعادلی سیاست گذاران باید به برخی ویژگی های ذاتی و منحصر به فرد اینترنت توجه کنند. در مقایسه با فناوری اطلاعات پیشین فضای سایبر یک فضای غیر متمرکز است. بخشی از قدرت اینترنت ناشی از این حقیقت است که فاقد دربان است و بیشتر کارایی آن در مرزهای شبکه است تا در مرکز آن، در بسیاری از کشورها یک جز یا تمامی اجزای شبکه های ارتباطی و بسیاری از زیرساخت های مهم و حساس تحت تملک و عملکرد بخش خصوصی قرار دارد. بنابراین قسمت اعظم مسئولیت کسب اطمینان وابسته به بخش خصوصی است. اما با این وجود مسئولیت امنیت این سیستم ها میان دولت و بخش خصوصی تقسیم شده است. مقوله ای بنام امنیت، تاریخی به بلندای حیات اجتماعی بشر داشته و از روزگاری که افراد و گروه های انسانی به انگیزه غلبه بر طبیعت، یکجا نشین شده و سکونت گاه و اجتماعات اولیه بشری را تشکیل داده اند، مسئله تأمین امنیت جمعی، به عنوان یک ضرورت حیاتی، خود را بر گروه های انسانی تحمیل کرده است. از بُعد عملی و در سیر تحول زندگی اجتماعی و شکل گیری حکومت های اولیه، امنیت، کارکردی حکومتی به خود گرفت و ابعاد مفهومی و کارکردی آن با تحولات اجتماعی در عرصه های مختلف و تشکیل دولت - ملت ها، گسترش روزافزونی پیدا کرد. امنیت عمومی، معطوف به حقوق و حدود قانونی شهروندان، نظم و انضباط در مناسبات اجتماعی و حفظ منافع و ارزش های جمعی است، در این بخش مسائلی از قبیل قانون مداری، مشارکت همگانی، پیشگیری و... مطرح بود و پلیس، عهده دار تامین و حفظ آن می باشد. توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، ابزاری برای تسریع در انجام امور محسوب می شود، در مجموع به کارگیری تجهیزات الکترونیکی جدید، توانایی پلیس را در برقراری نظم و امنیت به طور چشمگیری افزایش داده است.

۲. تعریف جرم از دیدگاه حقوق دانان

علمای حقوق کیفری هر یک، جرم را به گونه ای تعریف کرده اند، هر یک از این تعاریف اغلب از گرایش های نظری مکتب های خاصی ملهم بوده است. برای نمونه مکتب عدالت مطلق جرم را «هر عمل مغایر اخلاق و عدالت، تعریف کرده است یا بنا به تعریف گارو فالو یکی از بنیان گذاران دانش جرم شناسی، جرم عبارت است از: «تعرض به احساس اخلاق بشر که شفقت و درستکاری را شامل می شود» یا به تعبیری دیگر «جرم عبارت است از عملی که خلاف نوعی از احساسات شرافتمندانه و خدایپسندانه انجام

شود^۲ در تعریف دیگری از حقوقدانان فرانسه، علاوه به عنصر قانونی و مادی جرم، عنصر روانی نیز در تعریف منظور شده است طبق این تعریف جرم عبارت است از تجلی خطاکارانه ی اراده مشخص برخلاف حق که قانون برای آن کیفر تعیین کرده است. کارا در تعریف جرم می گوید: «جرم تجاوز از حدود قوانین کشور است که به وسیله کسی انجام شود به شرطی که شخص مرتکب، مکلف یا مجاز به انجام تجاوز نباشد در ضمن برای آن تجاوز، مجازات تعیین شده باشد»^۳ دقیق ترین و ساده ترین تعریف از جرم این است که جرم چیزی است که قانون جزا آن را منع کرده است، یعنی فعل یا ترک فعلی که در قانون قابل مجازات است. ماده ۲ ق. م در مورد تعریف جرم مقرر می دارد «هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می شود». هدف ما در این تحقیق تعریف قانونی از جرم است که به عنوان مثال می توان از جرائمی چون جرم اجتماعی، انضباطی، جرم مدنی، جرم خلافی، عمد، شبه عمد و غیره را نام برد.

۳. تعریف حقوقی جرم

عده ای از حقوقدانان معتقدند که نقض قانون هر کشوری در اثر عمل خارجی، در صورتیکه انجام وظیفه یا اعمال حقی آنرا تجویز نکند و مستوجب مجازات هم باشد، جرم نامیده می شود. برخی دیگر، فعلی را که، نظم، صلح و آرامش اجتماعی را مختل سازد و قانون نیز برای آن مجازاتی تعیین کرده باشد، جرم می دانند. پیروان مکتب عدالت مطلق، هر عملی را که برخلاف اخلاق و عدالت باشد، جرم نامیده اند. عقیده مذکور، مورد انتقاد است زیرا معمولاً قانون جزا، نهی از انجام عمل می کند و اعمالی که امر به انجام آنها می شود، در حقوق جزا نادر است و هدف غایی از تدوین قوانین کیفری، جلوگیری از افعالی است که به نحوی از انحاء، به جامعه یا افراد آن ضرر وارد می آورد و نظم اجتماعی را مختل کند و یا به منافع فردی یا جمعی لطمه بزند؛ مانند سرقت، قتل. اعمالی که اجرای آن از وظایف افراد است غالباً جنبه وظیفه اخلاقی دارند و اجرای آنها را قانون جزا نمی تواند تضمین کند. تعریف جرم در قوانین کیفری کشورهایی که اصل قانونی بودن جرم و مجازات را به منظور حفظ آزادی فردی پذیرفته اند، متفاوت است. در جمهوری اسلامی ایران هر رفتاری اعم از فعل یا ترک فعل که در قانون برای آن مجازات تعیین شده است جرم محسوب می شود، جرم محسوب می شود. در مقررات و نظامات دولتی، مجازات و اقدامات تأمینی و تربیتی باید به موجب قانونی باشد که قبل از وقوع جرم مقرر شده باشد و هیچ فعل یا ترک فعل را نمی توان بعنوان جرم به موجب قانون متأخر، مجازات نمود.

۴. تعریف پلیس جامعه محور

جامعه محوری در پلیس، یک پارادایم و چارچوب فکری است که در صورت حاکمیت آن بر اندیشه مدیران جامعه و مسئولان پلیس کشور، تغییرات رفتاری و ساختار فراوانی را به دنبال خواهد داشت. لذا صاحب‌نظران در تعاریف ارائه شده از پلیس جامعه محور از زوایای گوناگون به این مهم پرداخته اند:

۱- گلدشتاین (۲۰۰۱): پلیس جامعه مدار در واقع یک مکتب جامع فکری، روش مدیریتی و راهبردی سازمانی است که همه عوامل پلیس را در بر می گیرد و شیوه های مؤثر حل مشکل و مشارکت پلیس و جامعه را ارتقا می بخشد.

۲- فیض، علیرضا، منبع پیشین، ص ۶۵

۳- همان، ص ۶۶

۲- رابرت . آر. فریدمن^۴: پلیس جامعه مدار عبارت است از راهبرد و خط مشی با هدف دستیابی به کنترل مؤثر و کارآمد جرائم، کاهش ترس از جنایت، توسعه کیفیت زندگی، گسترش خدمات پلیس و مشروعیت کار پلیس از طریق تکیه به منافع جامعه که در صدد تغییر شرایط جرم خیز هستند^۵.

۳- اورتمیر(۲۰۰۲): پلیس جامعه مدار یعنی اصول کلی و راهبردی که تعامل اجتماعی، مشارکت و راه های حل مشکل را ارتقا می دهد^۶.

۴- بولنیک و فوستر، ویژگی مهم پلیس جامعه محور را، ایجاد تعامل نزدیک و پرکردن شکاف بین شهروندان و پلیس میدانند^۷.

۵- پلیس جامعه محور، فلسفه ای سازمانی و رهیافتی مدیریتی است که همیاری و همکاری بین اجتماع و پلیس، روش های غیر منفعلانه حل مسئله، مشارکت اجتماع در شناسایی علل جرم، ترس از جرم و سایر مسائل اجتماع را تقویت می کند^۸. پلیس جامعه محور منتظر رخدادی نامطلوب در جامعه نیست تا بر اساس شکایت و درخواست شخص مورد جنایت واقع شده یا دستور دادستان، اقدامات پیشگیرانه خود را شروع کند، بلکه علاوه بر پیگیری انتظامی به پیشگیری انتظامی نیز توجه دارد به گونه ای که مجرمین با مشاهده حضور پلیس یا احساس حضور پلیس جرأت ارتکاب جرم را نداشته باشند. به علاوه اینکه این نیاز شهروندان و دغدغه آنهاست که دستور کار پلیس و اولویت های آن را مشخص می کند^۹.

۵. مبانی نظری پیشگیری امنیت مدار در رویکرد پلیسی

همان گونه که نمی توان هیچ یک از امراض را ریشه کن کرد، بزهکاری و ارتکاب جرم را نیز نمی توان به طور مطلق و کامل ریشه کن ساخت ولی می توان با اقدامات پیشگیرانه و مجازات های صحیح علل ارتکاب جرم را تقلیل داد. همه ما مجرمین بالقوه هستیم تنها چیزی که مجرم و غیر مجرم را متمایز می کند این است که مجرم مرتکب جرم شده و سدهای انفرادی و اجتماعی نتوانسته است او را از ارتکاب جرم باز دارد و او در موقعیت خاص مرتکب عمل کیفری شده است. در این رابطه برخورداری از امنیت در برابر جرم و ناامنی از اساسی ترین مولفه های امنیت انسانی به شمار می رود. پلیس فعالیت های مختلفی را در تامین امنیت انسانی انجام می دهد. این فعالیت ها گاهی سرکوب گرانه و گاهی پیشگیرانه هستند. اما تدابیر پیشگیرانه به دلیل اقتصادی و انسانی بودن آنها از جایگاه والاتری برخوردار هستند.

۱.۵. نظریه همبستگی امیل دورکیم و امنیت اجتماعی

همبستگی به عنوان مهمترین عامل تعیین کننده و خلاق در جامعه است و عنصر اصلی تداوم، حیات اجتماعی و نظم اخلاقی است که شامل مجموعه ای از قواعد که بر روابط اجتماعی حکم فرماست. در نتیجه امنیت اجتماعی معلول نظم اخلاقی یا اخلاقیات مشترک است به گونه ای که با حضور ارزش ها و باورهای مشترک افزایش می یابد^{۱۰}.

4-Robert R Friedman

۵- مرکز مطالعات و تحقیقات کاربردی طرح و برنامه ناجا، ۱۳۸۴: ۴۸-۴۰.

۶- شاکری، ابوالحسن، ۱۳۸۲، قوه قضائیه و پیشگیری از وقوع جرم (مجموعه مقالات همایش علمی کاربردی پیشگیری از وقوع جرم).

7-Fielding, N, G(2005).Concepts &Theory in Community policing. The Howard Journal, Vol 44, No5.

8-Farrell, S. Bannister, G. Dotting, J & Gilchrist, E.(2000). Social Psy chaology and the fear of crime: Re-examining a speculative model. The British Journal of Criminology, Vol40,No3.

۹- احمدوند، علی محمد و روحانی، احمد، ۱۳۸۶، به سوی پلیس دانش محور، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم، صفحات ۱۰۷-۸۷.

۱۰- آرون، ریمون؛ ۱۳۷۰، مراحل اساسی اندیشه در جامعه شناسی، ترجمه باقر پرهام، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی.

۲.۵. نظریه روبنا زیر بنای مارکس و امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی در ارتباط با کار معنا و مفهوم میگیرد، زیرا که انسان به موازی کاری، امکان تعریف می یابد و امنیت اجتماعی به شرایطی اطلاق می شود جرف و مشاغل گوناگون، استقلال و آزادی عمل خود را حفظ نمایند و با اختیار در تنظیم روابط تولیدی قادر به حمایت و دفاع از اعضای فرد در مقابل تهدیدها و آسیب های مختلف باشند، امنیت اجتماعی یعنی حفظ نیروهای تولیدی در شرایطی که انسانها بتوانند در عرصه های متعدد و متنوع روند تولید، به انسان بودن خود جامه عمل بپوشانند.

۳.۵. نظریه سیستمی نالکوت پارسونز و امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی با حفظ و ادامه توانایی نهادهای جامعه برای انجام وظایف کارکردیشان فراهم می شود، یعنی امنیت اجتماعی با ایجاد و حفظ شرایطی، بسترهای لازم را برای کارکرد نهادهای اجتماعی فراهم می نماید تا در انسجام جامعه نقش ایفا نمایند. امنیت اجتماعی از نهادهای جامعه پذیر ریشه گرفته و اعتماد، اطمینان، همکاری، همیاری از جمله شاخص های آن بوده و زور و قدرت در امنیت اجتماعی ابزار کارآمد نخواهد بود بلکه ابزارهای اطلاع رسانی و آموزش مفید می باشند، از نظر پارسونز مهم ترین بعد امنیت اجتماعی، امنیت فرهنگی است که خرده نظام های اجتماعی به آن احتیاج دارند.^{۱۱}

۴.۵. امنیت اجتماعی از نظر مسعود چلبی

امنیت اجتماعی از طریق پیگیری حوادث بی ثبات قابل سنجش است که در ارتباط با پایگاه اجتماعی، نقش ها و منزلت اجتماعی افراد جامعه قابل شناخت خواهد بود.^{۱۲}

۵.۵. تئوری امنیت اجتماعی «بوزان»

«بوزان» امنیت اجتماعی را با قابلیت ها و توانمندی های یک جامع در راستای حفاظت از الگوهای سنتی، زبان، فرهنگ، مذهب، هویت و عرف ملی شاخص سازی کرده است. وی حفاظت از عناصر اصلی انسجام اجتماعی را شرط تحقق امنیت برای بقا و تدام جامعه می داند. از نظر وی امنیت اجتماعی یکی از ابعاد امنیت از جمله اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، و زیست محیطی است که اهمیت آن مانند هر بعد دیگر است. مجری امنیت اجتماعی از نظر بوزان گروه های قومی، مذهبی، و زبانی بزرگ که در تعامل یا تقابل دولت ملی می باشند، است.^{۱۳}

۶. پلیس، جامعه، امنیت و فناوری اطلاعات

مشابه سایر زمینه های تاثیر گذار بر اینترنت در مقوله امنیت فناوری اطلاعات نیز سیاست های دولت نقش مهمی ایفا می کند. با این حال در این مورد باید با احتیاط اظهار نظر کرد چرا که یک چارچوب عمومی سیاست می تواند امنیت را تقویت کند اما اشکالاتی که در اثر مقررات نادرست دولتی به وجود می آید بیش از مزایای چنین مقرراتی است. فناوری به سرعت در حال تغییر است و تهدیدات سایبر جدید با چنان سرعتی افزایش می یابند که مقررات دولتی به راحتی می توانند تبدیل به موانعی برای ارائه سریع

۱۱- ترنر، جانانان؛ ۱۳۷۳، ساخت نظریه های جامعه شناسی، ترجمه عبدالعلی لهسایی زاده، شیراز: انتشارات نوید.

۱۲- چلبی، مسعود؛ ۱۳۷۵؛ جامعه شناسی نظم، تهران، نشر نی.

۱۳- نوید نیا، منیژه؛ ۱۳۸۴، بررسی ابعاد امنیت اجتماعی در مطالعات بین خانواده های ساکن شهر تهران، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال اول، شماره دوم و سوم.

پاسخ‌های مبتکرانه شوند. بنابراین بهترین راه این است که میان معیارهای تقنینی و غیر تقنینی یک نقطه تعادل پیدا کنیم. برای دستیابی به چنین تعادلی سیاست‌گذاران باید به برخی ویژگی‌های ذاتی و منحصر به فرد اینترنت توجه کنند. در مقایسه با فناوری اطلاعات پیشین فضای سایبر یک فضای غیر متمرکز است. بخشی از قدرت اینترنت ناشی از این حقیقت است که فاقد دربان است و بیشتر کارایی آن در مرزهای شبکه است تا در مرکز آن، در بسیاری از کشورها یک جز یا تمامی اجزای شبکه‌های ارتباطی و بسیاری از زیرساخت‌های مهم و حساس تحت تملک و عملکرد بخش خصوصی قرار دارد. بنابراین قسمت اعظم مسئولیت کسب اطمینان وابسته به بخش خصوصی است. اما با این وجود مسئولیت امنیت این سیستم‌ها میان دولت و بخش خصوصی تقسیم شده است. مقوله ای بنام امنیت، تاریخی به بلندای حیات اجتماعی بشر داشته و از روزگاری که افراد و گروه‌های انسانی به انگیزه غلبه بر طبیعت، یکجا نشین شده و سکونت‌گاه و اجتماعات اولیه بشری را تشکیل داده‌اند، مسئله تأمین امنیت جمعی، به عنوان یک ضرورت حیاتی، خود را بر گروه‌های انسانی تحمیل کرده است. از بُعد عملی و در سیر تحول زندگی اجتماعی و شکل‌گیری حکومت‌های اولیه، امنیت، کارکردی حکومتی به خود گرفت و ابعاد مفهومی و کارکردی آن با تحولات اجتماعی در عرصه‌های مختلف و تشکیل دولت - ملت‌ها، گسترش روزافزونی پیدا کرد. امنیت عمومی، معطوف به حقوق و حدود قانونی شهروندان، نظم و انضباط در مناسبات اجتماعی و حفظ منافع و ارزش‌های جمعی است، در این بخش مسائلی از قبیل قانون‌مداری، مشارکت همگانی، پیشگیری و... مطرح بود و پلیس، عهده‌دار تأمین و حفظ آن می‌باشد. توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات، ابزاری برای تسریع در انجام امور محسوب می‌شود، در مجموع به کارگیری تجهیزات الکترونیکی جدید، توانایی پلیس را در برقراری نظم و امنیت به طور چشمگیری افزایش داده است.^{۱۴} در گذر زمان، با افزایش شناخت، آگاهی و دانش انسان در خصوص پدیده‌ها، نیازها و شیوه‌ی پاسخگویی به آن‌ها، رفته رفته علم و فناوری به وجود آمد و مدام در حلقه‌ی پیشرفت قرار گرفت. تا جایی که امروزه این فناوری است که بسیاری از شؤون و جنبه‌های زندگی انسان را بازتعریف می‌کند و اگر چه مزایای فراوانی نیز برای او فراهم آورده است، گاه انسان را در پی خود کشیده، تا جایی که ساخته‌ها و پرداخته‌های دست بشر، انسان سرگشته‌ی عصر انفجار اطلاعات را اسیر خود ساخته و به هر سو که اراده کند، می‌کشد. نیمه‌ی پایانی قرن بیستم و پس از جنگ جهانی دوم، دوره‌ی طلایی دانش و فناوری بشر و دوره‌ی انتقال از عصر صنعت و ماشین به عصر فناوری اطلاعات است. توسعه‌ی شبکه‌ها با کارکردهای نظامی در ابتدا و توسعه‌ی آن‌ها و تعریف کارکردهای جدید و ایجاد امکان اتصال مراکز دانشگاهی، پژوهشی، علمی و تبادل اطلاعات با یکدیگر در این نیمه اتفاق افتاده است. تجاری‌سازی فناوری اطلاعات و ارتباطات و به تبع آن کاهش هزینه‌های رایج و امکان استفاده‌ی عموم از این فناوری، اینترنت را به معنای امروز آن در دهه‌ی پایانی قرن بیستم به مردم معرفی نمود و امروزه این فناوری عظیم با میلیاردها رایانه، میلیون‌ها خدمات‌دهنده و صدها هزار شاه‌راه ارتباطی اصلی در برابر بشر قرار دارد تا از مواهب و مزایای بی‌بدیل آن استفاده کند یا خود را با پلیدی‌ها و آسیب‌های آن به نابودی کشد.^{۱۵} رایانه، اینترنت و تمامی ابزارهای مبتنی بر فناوری اطلاعات و ارتباطات، در ابتدا و در ذهن و تصمیم‌مبدعان و مخترعان آن، صرفاً با هدف خدمت به نوع بشر و ساده‌سازی و افزایش کیفیت زندگی انسان، طراحی و تولید شدند. اما در عمل تبدیل به چاقوی دولبه‌ی گشتند که سعادت و شقاوت را هم‌زمان با هم به ارمان می‌آورند و شهروند امروز دهکده‌ی دیجیتالی جهانی را در برابر یک انتخاب و یک سؤال بزرگ قرار داده است که «آیا انسان نیازمند بازتعریف نیازها، خواسته‌ها، منافع و مضار خود در فضای به اصطلاح جدید مجازی است»^{۱۶}. فناوری اطلاعات و ارتباطات ضمن تأثیرگذاری بر

۱۴- سیمای تحولی ناجا، ۱۳۸۳، ناشر معاونت اجتماعی ناجا.

۱۵- کریمانی، علی اعظم، ۱۳۸۹، نقش نیروهای انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی، ارائه الگوی مناسب، رساله دکتری، دانشگاه دفاع ملی.

۱۶- کریمانی، علی اعظم، ۱۳۸۹، نقش نیروهای انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی، ارائه الگوی مناسب، رساله دکتری، دانشگاه دفاع ملی.

تمامی جنبه‌ها و شؤون زندگی اجتماعی بشر، بر جرایم، تهدیدها و آسیب‌ها نیز تأثیر گذاشته است. بسیاری از جرایم قدیمی با استفاده از ابزارهای رایانه‌ای با سهولت، اثرگذاری و منافع بیشتر برای مجرمین از سوی آنان صورت می‌گیرند و حتی دسته‌ی دیگری از جرایم که کاملاً جدید بوده و صرفاً اختصاص به فضای مجازی دارند نیز شکل گرفته و در قاموس مجرمین از منظر ارتکاب و در قاموس پلیس از منظر پی‌جویی و مقابله وارد شده‌اند.^{۱۷} استفاده از رایانه در کسب و کار از زمانی متحول و فراگیر شد که دسترسی به اطلاعات با سرعت بالا و هزینه کم امکان پذیر گردید. این تحول به شرکتی‌هایی که در گذشته از رایانه برای واژه پرداز و یا ذخیره اطلاعات استفاده می‌کردند، اجازه داد که رایانه‌های خود را به صورت شبکه درآورند و آن شبکه را به اینترنت متصل کنند. نیروهای رقابتی و شرایط سریع کسب و کار، سازمانها را مجبور ساخته است که برای بقا، شبکه‌های خود را به روی دیگران باز کنند و تا جایی که ممکن است از راه کارهای الکترونیک برای کسب و کار استفاده کنند درحالی که این تحولات منافع بسیاری در گسترش تجارت امکان کار در خارج از اداره و حمایت نیروهای فروش در خارج از شرکت را برای بسیاری از شرکتها ایجاد می‌کند. متأسفانه خطراتی مانند ویروس‌های رایانه‌ای و خرابکاریهای رایانه‌ای را نیز به همراه خود می‌آورد. به طور معمول اخبار روز شامل گزارشهایی درباره آخرین کره‌ها و ویروسهای رایانه‌ای و خرابکاریهای روزافزون رایانه در شرکتها و سازمانهای مختلف است. اینگونه اخبار ممکن است مدیر یک شرکت را بر آن دارد که بگوید استفاده از اینترنت در تجارت به خطراتش نمی‌ارزد. درحالی که خطرات جدی و واقعی، هنگامی که شناخته شوند می‌توان با آنها برخورد مناسب داشت و جلو بروز آنها را به میزان قابل ملاحظه ای گرفت. استفاده روزافزون از اینترنت توسط شرکتهای کوچک و متوسط، لزوم آگاهی و یادگیری بیشتر درمورد امنیت اطلاعات در سیستم‌های رایانه‌ای را برای مدیران این شرکتها ایجاب می‌کند. در اینجا هدف ما ارائه اطلاعاتی است که بتواند به شرکتها کمک کند تا ضمن استفاده از اینترنت و شبکه‌های رایانه‌ای در برابر خطرات ناشی از ویروسها و خرابکاریهای رایانه‌ای نیز از خود محافظت کنند. به طور کلی امنیت اطلاعات در سه اصل زیر خلاصه می‌شود: محرمانه بودن: بدین معنی که فقط افراد مجاز حق دسترسی به اطلاعات را داشته باشند. صحت و استحکام: بدین معنی که اطلاعات دست نخورده بماند و تغییر در آنها فقط توسط افراد مجاز در صورت لزوم به صورت درست و قابل پیگیری انجام شود. در دسترس بودن: بدین معنی که اطلاعات در موقع نیاز به صورت قابل استفاده در دسترس قرار گیرد.

۷. فرهنگ سازمانی پلیس و رابطه آن با فناوری اطلاعات

رابطه بین فرهنگ سازمانی و عملکرد افراد چندان مشخص نیست و فناوری یک عامل تعدیل کننده را ایفا می‌کند. اگر فرهنگ حاکم بر سازمان با نوع فناوری سازگار باشد، عملکرد افزایش خواهد یافت. اگر فرهنگ یک سازمان غیر رسمی و خلاف باشد و از پدیده خطر پذیری و تعارض حمایت نماید، آنگاه در صورتی عملکرد افزایش می‌یابد که فناوری غیر یکنواخت باشد. در صورتی که سازمان دارای ساختار رسمی باشد و از پدیده تعارض دوری کند و رهبری آن را از انجام اهداف سازمان طرفداری کند نه از کارکنان، آنگاه در صورتی عملکرد افزایش می‌یابد که سازمان از فناوری یکنواخت استفاده کند.^{۱۸} به عبارتی وجود یک فرهنگ منسجم و قوی پشتیبانی خوب برای اجرای راهبردهای سازمان و عاملی مهم در به ثمر رسیدن راهبردها از جمله فناوری نوین اطلاعاتی بوده و در طرف مقابل فناوری‌های اطلاعاتی همسو با فرهنگ آن را قوت می‌بخشند، یکی از مسائل اصلی پلیس در دنیا، جدایی قسمت‌های مختلف پلیس از یکدیگر و عدم امکان فرماندهی و نظارت بر عملکرد پلیس بوده که ارتباط یکپارچه، تبادل

۱۷- کریمانی، علی اعظم، ۱۳۸۹، نقش نیروهای انتظامی در تامین امنیت اجتماعی، ارائه الگوی مناسب، رساله دکتری، دانشگاه دفاع ملی.

۱۸- مؤذن جامی، محمد هادی، ۱۳۸۴، تاملی بر مفهوم نظم و امنیت و عوامل مرتبط با آن، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال اول، شماره اول، بهار ۸۴.

اطلاعات و تبدیل آن به عملیات از هنرهای یک پلیس در دنیاست. نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران نیز با بهره گیری از فناوری اطلاعات و تعامل گسترده و دائمی با مراکز تولید و توزیع، دانش فناوری و توسعه زیرساخت های مورد نظر، در چند سال اخیر گام های مهمی را در جهت فرهنگ سازی مبتنی بر یکپارچگی و تعامل گسترده در بین قسمت های مختلف نیروی انتظامی برداشته است.^{۱۹}

۸. رویکردهای نوین پلیس در پیشگیری از جرم

واژه پلیس در قوانین و مقررات و نیز در افکار عمومی همواره با عنوان ضابط قضایی و با مأموریت کشف جرم، دستگیری بزهکاران و به طور کلی با واژه (سرکوبی جرم و مجرم) مرتبط و همراه بوده است و بدین ترتیب نقش پلیس بطور سنتی فقط در چارچوب نظام کیفری تصور می شده است. لیکن به موازات تأکید یافته های جرم شناختی بر فایده و اثر پیشگیری در کاهش میزان جرایم از یک سو، و پذیرش نظری - علمی نهاد پیشگیری به عنوان قلمروی جدید سیاست جنایی در کنار قلمرو سنتی آن، یعنی سرکوبی، از سوی دیگر، بینش و اشکال جدیدی از مأموریت و وظیفه پلیس در جامعه، از آغاز سالهای هفتاد میلادی ایجاد و مطرح شده است.^{۲۰} بدین سان انواع جدید پلیس، با وظایف متنوعی و اتخاذ تدابیر و انجام اقدامهای مختلف به منظور پیشگیری از وقوع جرم (اولیه) و جلوگیری از استقرار وضعیت های خطرناک و جرم زا، در کنار پلیس سنتی ایجاد شده است.^{۲۱}

۹. پلیس جامعه محور و پیشگیری از جرم

یکی از رویکردهای نسبتاً نوین در الگوی فعالیت پلیسی، رویکرد پلیس جامعه محور است. در عصر حاضر، توجه به مشارکت های مردمی و لزوم برخورداری از مقبولیت اجتماعی پلیس در میان مردم و شناسایی نیازها و ضرورت های شهروندان، که در واقع روی آوردن به نوعی سیاست جنایی مشارکتی است، بر ضوابط، سیاست ها و برنامه های پلیسی سایه افکنده است. پیشگیری از جرم، یکی از آثار ارزشمند این رویکرد به حساب می آید.^{۲۲} در بیان تعریف مفهوم پلیس جامعه محور در میان متخصصان اختلاف نظر هایی به چشم می خورد. در تعریفی از تروجانویچ و بوکرو، پلیس جامعه محور، یک فلسفه جدید اداره امور پلیسی و ممتنی بر این مفهوم است که مأموران پلیس و شهروندان غیر دولتی (مردم عادی و غیر وابسته به دولت) که به شیوه های خلاق با یکدیگر همکاری می کنند، می توانند به حل مشکلات و مسائل جامعه معاصر در خصوص جرایم، ترس از جرم و جنایت، بی نظمی اجتماعی و فیزیکی و انحطاط محله ها کمک کنند.^{۲۳} این فلسفه، مبتنی بر این باور است که دستیابی به این اهداف، مستلزم آن است که ادارات پلیس، روابط جدیدی با افراد مطیع قانون در جامعه به وجود بیاورند؛ به آنها اجازه اظهار نظر بیشتر درت دوین اولویت های پلیس محلی بدهند و با درگیر کردن آن ها در تلاش برای بهبود کلی کیفیت زندگی در محلات خودشان، تمرکز پلیسی را از کار در مورد پیشگیری تلفن های تصادفی به حل کردن مسائل و مشکلات جامعه منتقل کنند دیگران نیز نظیر فارال،

۱۹- صرافی زاده، اصغر و پناهی، علی؛ ۱۳۸۴، سیستم های اطلاعات مدیریت، چاپ پنجم، تهران، انتشارات میر.

۲۰- نجفی ابرند آبادی، پیشین، ۱۴۱

۲۱- پیشین

۲۲- وروایی، اکبر (۱۳۸۴)، پلیس جامعه محور، مطالعه تطبیقی شیوه های جلب مشارکت مردمی در تأمین نظم عمومی و امنیت اجتماعی، سازمان عقیدتی سیاسی ناجا. ص ۱۸۴.

۲۳- محمد تقی رفیعی، فرهنگ حقوقی مجد (تهران: انتشارات مجد، چاپ چهارم ۱۳۸۳) ص ۵۳۰.

گرینگریچ و چو نیز تعریف هایی از مفهوم پلیس جامعه محور ارائه کرده اند^{۲۴}. اما از آنجایی که بر این نوشتار بیشتر به دنبال تجربه های علمی پلیس و نیز ارائه تأثیر مفاهیم مورد بررسی در پیشگیری از جرایم هستیم، به تعریف زیر بسنده می کنیم: فریدمن در یک تعریف نسبتاً جامع، در مورد پلیس جامعه محور می گویند که این مفهوم، عبارت است از: راهبرد و خط مشی با هدف دستیابی به کنترل مؤثر و کارآمد جرایم، کاهش ترس از جنایت، توسعه کیفیت زندگی، گسترش خدمات پلیس و مشروعیت کار پلیس از طریق تکیه بر منابع جامعه که درصدد تغییر شرایط جرم خیز هستند. این امر، مستلزم مسئولیت پذیری بیشتر پلیس، سهیم شدن فعال تر و بیشتر جامعه در فرایند تصمیم گیری و توجه بیشتر به حقوق و آزادی های مدنی افراد است.^{۲۵}

۱۰. نقش پلیس در پیشگیری از وقوع جرم

امنیت را می توان یکی از نعمت های الهی تلقی کرد که در سایه آن انسان ها به آرامش و آسایش دست می یابند. در واقع پیشگیری از وقوع جرائم و جلوگیری از فرورفتادن افراد در ورطه جرم و گناه یکی از آرمان های جوامع بشری است، اما در اینجا به این که پلیس تا چه حد می تواند در پیشگیری از جرم و تامین امنیت جامعه مؤثر واقع شود اشاره می کنیم. اگرچه طبق قانون اساسی جمهوری اسلامی در بحث مربوط به مدیریت، متولی پیشگیری از جرم قوه قضائیه است، اما به دلیل آن که پلیس در تعامل مستقیم با مردم است و به نوعی ابزار و وسایل بیشتری را در مقابله با جرم دارد، اصل پیشگیری از جرم را پلیس اجرا می کند. امروزه برخی از کشورها مانند فرانسه و کانادا با وجود آمار بالای جرم و جنایت همچنان سعی می کنند پیشگیری و مبارزه با جرم را در اولویت کار پلیس قرار بدهند، زیرا پیشگیری به مراتب هزینه کمتری خواهد داشت. در کشور ما نیز پلیس به عنوان فعال ترین نیروی پیشگیری و مقابله با جرم شناخته می شود و تردیدی وجود ندارد که پلیس به عنوان نوک پیکان مقابله و مبارزه با جرم تلقی می شود، چراکه وقتی قانونی وضع می شود تا به مرحله اجرا برسد، عملاً قدرت اجرایی قانون را در عملکرد پلیس می بینیم^{۲۶}. البته مسئله مهم نحوه برداشت افراد از حضور پلیس در جامعه است. معمولاً برداشت افراد جامعه از حضور پلیس در جامعه یک رویکرد توأم با امنیت و آرامش نیست که در درجه اول به سوءمدیریت عملکرد پلیس در گذشته ها مربوط می شود چرا که پلیس در یک بعد زمانی اقدام های خارج از عرف پذیرفته شده در جامعه انجام می داد و در گذشته ها پلیس به عنوان نزدیک ترین نیروی تعامل با مردم در امور مداخله کرده که باعث شده بود شان پلیس پائین بیاید. همچنین در درجه دوم به بحث اصرار به این سوءمدیریت مربوط می شود که این مسئله نیز باز مربوط به مداخله پلیس در اموری است که جزو وظایف آن نیست.^{۲۷} باید توجه داشته باشیم تردیدی وجود ندارد که پلیس نیروی خدمتگزار مردم است و این مسئله را پلیس در مقابله با اراذل و اوباش و برخورد با مجرمان خطرناک ثابت کرده است و منظور این است که برخورد و تعامل پلیس با مردم در واقع ملاک قضاوت مردم است. مردم باید به این باور برسند که پلیس در عین حال که وظایفش را انجام می دهد احترام به مردم را در راس کار خود قرار می دهد. ضمناً حضور مستمر و بیش از حد پلیس در جامعه و فضای اجتماعی ممکن است باعث شود مردم تصور کنند جامعه حتماً با مشکلات فراوان امنیتی دست به گریبان است که در پی آن احساس ناامنی خود به خود به سراغ آنها خواهد آمد. بنابراین بهتر است پلیس برای نظارت و تامین امنیت شهری به

۲۴- ژرژ لواسور، سخنرانی در سمینار حقوق دانشگاه پاریس در مه ۱۹۷۰، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، به نقل از: مجله تحقیقات حقوقی شماره ۱۲، مورخ ۱۳۷۲/۴/۱.

۲۵- فریدمن، رابرت آر (۱۳۸۳)، پلیس جامعه محور؛ چند مسئله مفهومی و عملی، تهران: دانشگاه علوم انتظامی، ص ۵۸.

۲۶- محمد نسل، غلامرضا (۱۳۸۷)، پلیس و پیشگیری از جرم، دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا، ص ۲۶.

۲۷- لازرژ، کریستین؛ درآمدی به سیاست جنایی، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، تهران، نشر میزان، بهار ۱۳۸۲، چاپ اول، ص ۳۹.

صورت نامحسوس در اجتماع ظاهر شود و رفتارش با مردم دقیق و توأم با رافت باشد و در عین حال مراقبت و نظارت بر اجتماع را به صورت نامحسوس انجام بدهد. پلیس باید به جای کارهای جزئی به اقدامهای پیشگیرانه زیربنایی توجه بیشتری داشته باشد، اگرچه نتایج پیشگیری در طول زمان مشخص می شود. بنابراین پلیس باید با برنامه ریزی بلندمدت آموزش را ملاک عمل خود بداند و طی برنامه ریزی کوتاه مدت اگر اقدامهای پلیس توأم با حفظ حریم خصوصی و کرامت انسانی باشد در این صورت اعتماد مدام به پلیس زحمتکش بیشتر جلب خواهد شد که این روند می تواند جرائم و انحرافات را تا حد صفر برساند.^{۲۸} هر نقش اجتماعی با توجه به عرف - سنتها - عقاید - رفتارها و نیازهای اجتماعی شکل می گیرد. نقش پلیس نیز به همین اساس شکل گرفته و البته ویژگی نظامندی و سازماندهی بدان افزوده است. پلیس به حکم وظیفه خود امر جلوگیری از ارتکاب جرایم، دستگیری مجرمین جلوگیری از امحای آثار جرم و حمایتهای مقدماتی از بزه دیدگان را بر عهده دارد. اقدامات این ارگان بیشتر جنبه فیزیکی و محسوس دارد و سالهاست که مردم با وظایف و نحوه فعالیت آن خو گرفته اند. پلیس سازمان امنیتی - انتظامی است که در تمام کشورها از جمله وظیفه پیشگیری از جرایم را بر عهده دارد و بیشتر اولین نماینده عدالت کیفری است که با شهروندان در ارتباط می باشد. به همین دلیل نوع برخورد پلیس با مردم در شکل گیری طرز تلقی صحیح یا اشتباه از نظام امنیت شهری و واجد اهمیت سیاسی است. اعضای پلیس افراد آموزش دیده و ورزیده ای هستند که پیشگیری از جرایم می نمایند. در مقام وظایف پلیس اقدامات زیر را انجام می دهد که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در پیشگیری از جرایم مؤثر است. حمایت از بزه دیدگان بالقوه جرایم، ایجاد احساس امنیت عمومی از طریق حضور در سطح شهر و اماکنی که احتمال وقوع جرم در آن وجود دارد. دریافت گزارشهایی راجع به ارتکاب یا احتمال ارتکاب جرایم، حضور در صحنه های جرم یا محتمل به بزهکاری - ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی به شهروندان در زمینه های امنیتی و پیشگیری از جرایم - ارائه برنامه ها و طرحهای امن سازی محله ها و محیطهای خاص شهری در مقابل مجرمین حرفه ای - ارائه پیشنهادات علمی و سازنده برای اصلاح ساختارهای جرم خیز و تصویب قوانین متناسب به مقامات ذیصلاح، تهیه آمار جرایم اعم از شروع به جرم، جرایم تام، عقیم و محال به تفکیک جرایم علیه اشخاص اموال و امنیت. البته در کشورهای مختلف اختیارات پلیس دارای محدودیتهای معین و گسترده تر از نهاد مشابه آن در سایر کشورها می باشد. همین امر منجر به آن شده تا تفاسیر متعددی از مفهوم پلیس ارائه شده و گاه بتوان آن را به مفهوم مجموعه سازمانی مقابله و مبارزه با جرایم محسوب داشت که در این صورت شامل سازمان قضایی و دادگستری نیز خواهد بود.^{۲۹} در ایران در تفسیر محدود پلیس در برگیرنده ماموران نیروی انتظامی است که حدود اختیارات و وظایف آن در قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۲۷ تیر ۱۳۶۹ و برخی از قوانین و مقررات دیگر ذکر شده است بنابراین نمی توان معتقد گردید که پلیس تنها مجری امر پیشگیری در کشورمان به شمار آید از بعد تطبیقی در انگلیس امر پیشگیری از جرم را پلیس بر عهده دارد و در سوئد سازمان مستقلی متولی این امر است. در بلژیک مدیریت پیشگیری را وزارت دادگستری و پلیس به طور مشترک عهده دار هستند. اگر چه پلیس به موجب قانون امر پیشگیری از جرم را بر عهده دارد اما ایرادهایی از حیث ساختاری و اجرایی بر این ارگان وارد شده که نمی توان آنها را انکار کرد.^{۳۰} اولاً، سازمانهایی همچون پلیس و سایر ارگانهای حفاظت اجتماعی که از بودجه عمومی تغذیه شده و به موجب قانون صلاحیت و اقتدار لازم را برای کنترل جرایم دارا هستند خود باید تحت کنترل و بازرسی منظم باشند. این کنترل بندرت انجام می

۲۸- نجفی ابرنآبادی، علی حسین؛ از سیاست کیفری تا سیاست جنایی، دیپاچه درآمدی به سیاست جنایی، تهران، نشر میزان، بهار ۱۳۸۲، چاپ اول، ص

۱۰ و ۱۱

۲۹- حسینی، سید محمد؛ سیاست جنایی در اسلام و در جمهوری اسلامی ایران، تهران، انتشارات سمت، سال ۱۳۸۳، چاپ اول، ص ۲۳

۳۰- کوردنر، گری (۱۳۹۰)، استراتژی های پلیسی کاهش ترس از جرم، مترجم: اسماعیل حسونند، احسان حسونند، انتشارات جامعه شناسان.

شود و اگر صورت گیرد بدقت انجام نمی شود. ثانياً، وظیفه امنیت و جلوگیری از ارتکاب جرایم امروزه بیشتر فدای تعهد به رسیدگی به شکایات و اجرای مجازات شده که به اندازه کافی وقت و بودجه سازمانهای انتظامی را به خود اختصاص دهد. بنابراین می توان معتقد گردید که باید نظام کنترل مقداری انفکاک بیشتری از نظام دادرسی داشته باشد. البته ایده اخیری با این ایراد عمده روبروست که تنها با حضور در صحنه و درک واقعیتهای جرایم محقق می توان راهکارهای عملیاتی و قابل اجراء در کنترل جرایم داد. ۳۱.

۱۱. نتیجه گیری

امنیت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته دارای ابعاد عینی، ذهنی، روانی و فرهنگی است که این ابعاد از مستندات بالا دستی و نظر صاحب نظران غربی و اسلامی استنباط و استخراج گردیده است. هر یک از ابعاد مورد نظر دارای گویه هایی می باشند که این گویه ها قابل اندازه گیری بوده و نقش آنها در ساختن بعد مورد نظر و نهایتاً در تامین امنیت اجتماعی کاملاً بر جسته است و در مجموع برآیند شاخص ها منجر به احساس امنیت در جامعه و مردم می گردد. منظور از بعد عینی، کاهش یا فقدان جرم یا جنایت و نهایتاً ناهنجاریهای اجتماعی است که از مهمترین شاخص های وجود امنیت در جامعه می باشد. نقش پلیس در کنترل جرایم و سالم سازی محیط اجتماعی با انجام اقدام های پیش گیرانه و اقدام های بازدارنده نقشی مؤثر بر امنیت می باشد. منظور از بعد ذهنی آن بعد از امنیت اجتماعی است که با احساس و ادراک عموم در بود و نبود امنیت مستقیماً سر و کار دارد. شاخص های این بعد از امنیت دقیقاً بر امنیت اجتماعی مؤثر است و به رضامندی یا عدم رضایت مردم از پلیس ارتباط مستقیم دارد، کارآمدی و توانمندی پلیس در ایجاد امنیت اجتماعی ارتباط مستقیم با احساس امنیت مردم از وجود یا عدم وجود امنیت دارد. بعد فرهنگی امنیت اجتماعی به طور دقیق مربوط به وجود ارزش ها، باورها و اعتقادهای دینی مردم مرتبط بوده و در حال حاضر به عنوان جدی ترین مشکل در بحث امنیت اجتماعی است. آخرین بعد امنیت اجتماعی، بعد روانی است که به امنیت جان، مال، شغل، اندیشه، آزادی، امنیت قضائی و انتظامی افراد جامعه مربوط می شود که مرتبط با حاکمیت و نهادهای آن در تامین امنیت اجتماعی مردم می گردد و شاخص های آن نیز قابل اندازه گیری می باشد.

۱۲. منابع و ماخذ

۱. احمدوند، علی محمد و روحانی، احمد، ۱۳۸۶، به سوی پلیس دانش محور، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم.
۲. آرون، ریمون؛ ۱۳۷۰، مراحل اساسی اندیشه در جامعه شناسی، ترجمه باقر پرهام، تهران: انتشارات انقلاب اسلامی.
۳. ترنر، جانان؛ ۱۳۷۳، ساخت نظریه های جامعه شناسی، ترجمه عبدالعلی لهسایی زاده، شیراز: انتشارات نوید.
۴. چلبی، مسعود؛ ۱۳۷۵؛ جامعه شناسی نظم، تهران، نشر نی.
۵. سیمای تحولی ناجا، ۱۳۸۳، ناشر معاونت اجتماعی ناجا.
۶. شاکری، ابوالحسن، ۱۳۸۲، قوه قضائیه و پیشگیری از وقوع جرم (مجموعه مقالات همایش علمی کاربردی پیشگیری از وقوع جرم).
۷. صرافانی زاده، اصغر و پناهی، علی؛ ۱۳۸۴، سیستم های اطلاعات مدیریت، چاپ پنجم، تهران، انتشارات میر.
۸. کریمانی، علی اعظم، ۱۳۸۹، نقش نیروهای انتظامی در تامین امنیت اجتماعی، ارائه الگوی مناسب، رساله دکتری، دانشگاه دفاع ملی.
۹. مرکز مطالعات و تحقیقات کاربردی طرح و برنامه ناجا، ۱۳۸۴.

۱۰. مؤذن جامی، محمد هادی، ۱۳۸۴، تاملی بر مفهوم نظم و امنیت و عوامل مرتبط با آن، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال اول، شماره اول، بهار ۸۴.
۱۱. نوید نیا، منیژه؛ ۱۳۸۴، بررسی ابعاد امنیت اجتماعی در مطالعات بین خانواده های ساکن شهر تهران، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال اول، شماره دوم و سوم.
۱۲. صرافى زاده، اصغر و پناهی، علی؛ ۱۳۸۴، سیستم های اطلاعات مدیریت، چاپ پنجم، تهران، انتشارات میر.
۱۳. وروایی، اکبر (۱۳۸۴)، پلیس جامعه محور، مطالعه تطبیقی شیوه های جلب مشارکت مردمی در تأمین نظم عمومی و امنیت اجتماعی، سازمان عقیدتی سیاسی ناجا.
۱۴. محمد تقی رفیعی، فرهنگ حقوقی مجد (تهران: انتشارات مجد، چاپ چهارم ۱۳۸۳).
۱۵. ژرژ لواسور، سخنرانی در سمینار حقوق دانشگاه پاریس در مه ۱۹۷۰، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، به نقل از: مجله تحقیقات حقوقی شماره ۱۲، مورخ ۱۳۷۲/۴/۱.
۱۶. فریدمن، رابرت آر (۱۳۸۳)، پلیس جامعه محور؛ چند مسئله مفهومی و عملی، تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
۱۷. محمد نسل، غلامرضا (۱۳۸۷)، پلیس و پیشگیری از جرم، دفتر تحقیقات کاربردی پلیس پیشگیری ناجا. ص ۲۶.
۱۸. لازرژ، کریستین؛ درآمدی به سیاست جنایی، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، تهران، نشر میزان، بهار ۱۳۸۲، چاپ اول.
۱۹. نجفی ابرندآبادی، علی حسین؛ از سیاست کیفری تا سیاست جنایی، دیباچه درآمدی به سیاست جنایی، تهران، نشر میزان، بهار ۱۳۸۲، چاپ اول.
۲۰. حسینی، سید محمد؛ سیاست جنایی در اسلام و در جمهوری اسلامی ایران، تهران، انتشارات سمت، سال ۱۳۸۳، چاپ اول.
۲۱. کوردنر، گری (۱۳۹۰)، استراتژی های پلیسی کاهش ترس از جرم، مترجم: اسماعیل حسونند، احسان حسونند، انتشارات جامعه شناسان.
۲۲. سردارآبادی، خلیل، موانع تکوین جامعه مدنی در زمان رضاشاه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده علوم انسانی، ۱۳۷۶.
23. Fielding, N, G(2005).Concepts &Theory in Community policing. The Howard Journal, Vol 44, No5.
24. Farrell, S. Bannister, G. Dotting, J & Gilchrist, E.(2000). Social Psychology and the fear of crime: Re-examining a speculative model. The British Journal of Criminology, Vol40,No3.